

ՀԱՅ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Կարապետյան Եգոր Աղվանի

**Իրավական ռեժիմի ինստիտուտը ազգային իրավական համակարգում.
տեսական-իրավական վերլուծություն**

ԺԲ.00.01- «Պետության և իրավունքի տեսություն և պատմություն, պետական և իրավական ուսմունքների պատմություն» մասնագիտությամբ իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

Երևան-2017

РОССИЙСКО-АРМЯНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Карапетян Егор Агванович

**Институт правового режима в национальной правовой системе. теоретико-
правовой анализ**

АВТОРЕФЕРАТ

**диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических
наук по специальности 12.00.01- «Теория и история государства и права;
история и философия правовых учений»**

Ереван-2017

Ատենախոսության թեման հաստատվել է ՀՀ ԳԱԱ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի
և իրավունքի ինստիտուտում

Գիտական ղեկավար՝ իրավաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր **Գ. Հ Սաֆարյան**
Պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝ իրավաբանական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր **Ռ. Գ. Պետրոսյան**
իրավաբանական գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ **Գ.Մ. Գրիգորյան**

Առաջատար կազմակերպություն՝ <<<< ոստիկանության կրթահամալիր>>
ակադեմիա

Ատենախոսության պաշտպանությունը կայանալու է 2017 թ. նոյեմբերի 18-ին
ժամը 11⁰⁰-ին. Հայ-Ռուսական համալսարանում գործող ՀՀ ԲՈՎ-ի Իրավագիտության
063 մասնագիտական խորհուրդի նիստում (0051, ք. Երևան, Հովսեփ Էմին փ., 123):

Ատենախոսությանը կարելի է ծանոթանալ Հայ-Ռուսական համալսարանի
գրադարանի գիտաշխատողների ընթերցասրահում:

Սեղմագիրն առաքվել է 2017թ հոկտեմբերի 18-ին:

Մասնագիտական խորհրդի գիտական քարտուղար՝ **Ջ. Հ. Հայրապետյան**
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու՝

Тема диссертации утверждена в Институте философии, социологии и права НАН РА

Научный руководитель: доктор юридических наук,
профессор **Сафарян Г. Г.**

Официальные оппоненты: доктор юридических наук,
профессор **Петросян Р. Г.**
кандидат юридических
наук, **Գրիգորյան Գ.Մ.**

Ведущая организация: Академия образовательного
комплекса Полиции РА

Защита состоится 18 ноября 2017г. в 11⁰⁰ часов на заседании
специализированного совета 063 по Юриспруденции ВАК РА при Российско-
Армянском университете (адрес: 0051 г.Ереван, ул. Овсепа Эмина 123).

С диссертацией можно ознакомиться в читальном зале научных работников
библиотеки РАУ.

Автореферат разослан 18 октября 2017г.

Ученый секретарь специализированного
совета, кандидат юридических наук

Дж. А. Айрапетян

Աշխատանքի ընդհանուր բնութագիրը

Թեմայի հետազոտության արդիականությունը. Հայաստանի Հանրապետությունում ժամանակակից սոցիալ-տնտեսական և հասարակական-քաղաքական իրավիճակը պայմանավորված է հասարակական հարաբերությունների իրավական կարգավորման խնդիրներին համակարգված մոտեցումների գործադրման անհրաժեշտությամբ:

Իր հերթին, ժամանակակից հայ հասարակության զարգացման դինամիկան, հասարակական հարաբերությունների իրավական կարգավորումների զարգացող ոլորտին զուգահեռ, օբյեկտիվորեն պահանջում է կարգավորման որակի արդիականացում, այնպիսի օպտիմալ կարգի ստեղծում, որը հնարավորություն կտար առավել արդյունավետ և օրենքին խիստ համապատասխանությամբ լուծել այս կամ այն կենսական իրավիճակը (իրավաբանական գործը), ապահովել օրինականությունը և իրավակարգը:

Հատկապես նման հատուկ կազմակերպված կայունությամբ և միևնույն ժամանակ հարաշարժությամբ տարբերվող մեխանիզմ, սոցիալական իրավիճակների շեղումներին պատեհաժամ ռեակցիա տալու և իրավական կարգավորումների մեջ խաթարումները կանխարգելու նպատակով հանդես է գալիս իրավական ռեժիմը:

Իրավական ռեժիմները ապահովում են հասարակական հարաբերությունների կայուն նորմատիվային կարգավորում, ինչն էլ խիստ կարևոր է տնտեսական, քաղաքական և սոցիալական վերակառուցումների շրջանում: Դրանք մարմնավորում են իրավունքի գործառնական բնույթը՝ իրավական միջոցների համալիրում մարմնավորված իրավական կարգավորումների որոշակի կարգը, վերջիններիս օգնությամբ ձեռք են բերվում իրավական կարգավորման նպատակները:

Ներկայումս <<իրավական ռեժիմ>> հասկացությունը ակտիվորեն կիրառվում է ինչպես տարբեր մակարդակի նորմատիվ- իրավական ակտերում, այնպես էլ գիտական գրականության մեջ՝ հանդիսանալով իրավունքի և պետության

տեսության և ճյուղային իրավաբանական գիտությունների մեջ կարևոր և լայնորեն տարածված հասկացություններից մեկը:

Բոլոր դեպքերում, չնայած, որ իրավական ռեժիմի կատեգորիան իրավաչափորեն պահանջված է գիտական գիտելիքի տարբեր ոլորտներում և մշտապես հանդիպում է նորմատիվ-իրավական ակտերի տեքստերում: Այս հասկացությունը տարբեր իրավական վիճակների համար ներառվել է իրավաբանական տերմինաբանության և հասարակական-քաղաքական բառապաշարի մեջ, կարելի է հաստատել, որ այն մնում է իրավաբանության մեջ առավել բարդերից և անբավարար ուսումնասիրվածներից մեկը:

Իրավական ռեժիմների նորմատիվ-իրավական ամրագրման առանձնահատկությունների և այլնի համակողմանի տեսական հետազոտությունը հանդիսանում է ինչպես օրենսդրի, այնպես էլ իրավակիրառողի, իրավական հարաբերությունների այլ սուբյեկտների արդյունավետ աշխատանքի հիմք:

Վերոնշյալով է պայմանավորված թեմայի ընտրությունը և նրա գիտական հետազոտության արդիականությունը:

Թեմայի գիտական մշակվածության վիճակը: Իրավական ռեժիմի վերաբերյալ իրավագիտությամբ կուտակված գիտելիքները մի շարք դեպքերում պահանջում են վերաիմաստավորում փոփոխված սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական պայմաններին համապատասխանությամբ: Անբավարար է մշակված նաև համապատասխան հասկացությունների ապարատը, որը հանդիսանում է իրավական ռեժիմի և դրա այնպիսի տարատեսակությունների էության և բովանդակության իմացության միջոց, ինչպիսիք են՝ հատուկը, ճյուղայինը, հանրային և մասնավոր իրավունքը, նյութական և դատավարական իրավունքը:

Այս առումով գտնում ենք, որ սույն հետազոտությունը մասամբ կլրացնի իրավագիտության մեջ առկա բացը և հնարավորություն կընձեռի հետագա ուսումնասիրողների համար:

Հետազոտության օբյեկտն է հասարակական հարաբերությունների և պետաիրավական երևույթների համալիրը, որի կարգավորմանն է կողմնորոշված իրավական ռեժիմների ազդեցությունը:

Հետազոտության առարկան ընդհանուր օրինաչափությունների, հասկացությունների, հատկանիշների, սկզբունքների, իրավաբանական և այլ միջոցների, մեթոդների, մեխանիզմների հանրագումարն է, որը սահմանում է իրավական ռեժիմի՝ որպես ինքնուրույն իրավաբանական կատեգորիայի էությունը և բովանդակությունը:

Հետազոտության նպատակն ու խնդիրները:

Ատենախոսական աշխատանքի **նպատակն** է իրավական ռեժիմի՝ որպես ամբողջական գիտատեսական խնդրի դերի և նշանակության, էության և բովանդակության ընդհանուր տեսական համակարգված ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև ըստ իրավական ռեժիմների օպտիմալացմանն ուղղված գիտականորեն հիմնավորված առաջարկությունների և հանձնարարականների մշակումը:

Առաջադրված նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտություն է առաջանում լուծել հետևյալ **խնդիրները**.

- իրականացնել <<իրավական ռեժիմ>> կատեգորիայի էության և բովանդակության ընկալման համար գիտական մոտեցումների համեմատական վերլուծություն, որի հիման վրա մշակել դրա միասնական գիտականորեն հիմնավորված սահմանումը:

- սահմանել իրավական ռեժիմի էությունը, ներկայացնել այս հասկացության տարբերությունները միջանկյալ իրավաբանական կատեգորիաներից և առանձնացնել հատուկ հատկանիշներ, որոնք հնարավորություն կտան սահմանել վերջինիս ինքնուրույն իրավաբանական կատեգորիայի որակով,

- ներկայացնել իրավական ռեժիմի կառուցվածքի համակողմանի բնութագրությունը, բացահայտել իրավական միջոցների, սկզբունքների և երաշխիքների դերը վերջինիս ձևավորման և գործառնության մեջ,

- բացահայտել իրավական ռեժիմների գործառույթների էությունը և բովանդակությունը հասարակական հարաբերությունների վրա դրանց (իրավական ռեժիմների) ազդեցության հիմնական ուղղությունների որոշման նպատակներով,

- առաջարկել իրավական ռեժիմների համակողմանի դասակարգում, բնութագրել դրանց հիմնական տեսակները,

- վերլուծել առավելություններին և սահմանափակումներին հենված իրավական ռեժիմները, սահմանել դրանց հասկացությունը, հատկանիշները և բովանդակային առանձնահատկությունները,

- ուսումնասիրել ճյուղային, հանրային-իրավական և մասնավոր-իրավական ռեժիմները իրավական կարգավորման առարկայի, մեթոդի, մեխանիզմների և սկզբունքների դիրքերից, սահմանել դրանց հատկանիշները, նմանությունները և տարբերությունները:

Հետազոտության մեթոդաբանության հիմունքները:

Աշխատանքի մեջ կիրառված են տրամաբանական իմացության տարբեր ընդհանուր գիտական եղանակներ և միջոցներ, վերլուծություն և սինթեզ, վերացարկում, մոդելավորում, համակարգակառուցվածքային վերլուծության, գործառնական և ֆորմալ-տրամաբանական մոտեցումներ:

Հատուկ մեթոդները ներկայացված են իրավաբանական վերլուծության, համեմատական-իրավական և իրավունքի նորմերի մեկնաբանության մեթոդներով:

Ընդհանուր գիտական մեթոդները կիրառություն են գտել խնդիրների հիմնավորման տեսությունում, իրավական ռեժիմի երևույթների հասկացության հարցերի քննարկման, իրավական կարգավորման գործընթացներում դրա նշանակության սահմանման դեպքերում:

Իրավական ռեժիմների ուսումնասիրության նկատմամբ համալիր տեսական-կիրառական միջառարկայական մոտեցումը պայմանավորել է աշխատանքում համակարգային մեթոդի կիրառության անհրաժեշտությունը, որի շրջանակներում իրականացվել է տեսական վերացարկումների, գործող օրենսդրության մեջ

ամրագրված դրույթների և իրավաստեղծ, իրավակիրառական գործնականի էմպիրիկ նյութերի ինտեգրում:

Համեմատական- իրավական մեթոդը գերադրապես կիրառվում է իրավական այլ կատեգորիաների հետ իրավական ռեժիմների դասակարգման և դրանց տեսակների բնութագրման համար չափորոշիչների բացահայտման նպատակներով: Ֆորմալ-իրավաբանական վերլուծության մեթոդը վերածվել է գործող նորմատիվային- իրավաբանական ակտերի համակողմանի վերլուծության հիմքի: Իրավական նորմերի մեկնաբանության մեթոդը նպաստել է օրենսդրության մեջ հակասությունների և խնդիրների բացահայտմանը, ըստ վերջինիս կատարելագործման նպատակով առաջարկությունների մշակմանը:

Հետազոտության նորմատիվ հիմքն են՝ միջազգային և ներպետական նորմատիվ իրավական ակտերը, պաշտոնական փաստաթղթերը, իրավակիրառ և դատական պրակտիկայի նյութերը:

Հետազոտության տեսական հիմքն են՝ իրավունքի և պետության ընդհանուր տեսության, պետական կառավարման տեսության, վարչական, քաղաքացիական և սահմանադրական իրավունքների, ինչպես նաև պատմության, փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի, քաղաքագիտության գիտական հետազոտությունների արդյունքները:

Որպես տեսական հիմք ծառայել է հայրենական և արտերկրյա հետազոտողների՝ մասնավորապես՝ Գ.Բ. Դանիելյանի, Գ.Գ. Հարությունյանի, Գ.Հ. Սաֆարյանի, Հ.Մ. Ստեփանյանի, Վ.Վ. Ստեփանյանի, Ա.Վ. Ավերինի, Ն.Գ. Ալեքսանդրովի, Ս.Ս. Ալեքսեևի, Վ.Ս. Անոխինի, Մ.Ի. Բայտինի, Վ.Մ. Բարանովի, Ի.Ս. Բարզիլովայի, Դ.Ն. Բախրախի, Վ.Պ. Բելյակի, Վ.Վ. Բոլզովայի, Օ.Վ. Բերժնևի, Վ.Մ. Վեդյախինի, Ն.Վ. Վիտրովի, Ն.Ա. Վլասենկոյի, Լ.Դ. Վոևոդինի, Ն.Ն. Վոպլենկոյի, Վ.Մ. Գորշենևի, Օ.Ս. Իոֆֆենի, Վ.Բ. Իսակովի, Վ.Ն. Կարտաշովի, Ս.Ա. Կոմորովի, Ա.Բ. Լիսուտկինի, Ա.Վ. Մակոյի, Ն.Ի. Մատուիզովի, Ա.Ս. Մորդովեցի, Ի.Ս. Մորոզովայի, Լ.Ա. Մորոզովայի, Պ.Ե. Նեդբայլոյի, Վ.Ն. Պրոտասովի, Տ.Ն. Ռադկոյի, Յու. Ս. Ռեշետովի, Ի.Ս. Սամոշենկոյի, Վ.Ա. Սապունի, Վ.Ն. Սաֆոնովի, Ի.Ն. Սենյակինի, Յու. Ն. Ստարիլովի, Վ.Մ. Սիրիխի, Յու.Ա.

Տիխոմիրովայի, Ե.Ե. Տոնկովի, Պ.Մ. Ֆիլիպովի, Ա.Պ. Ֆոկովի, Ռ.Օ. Խալֆինայի, Վ.Ե. Չիրկինի, Լ.Ս. Յավիչի և ուրիշների աշխատությունները:

Ատենախոսության գիտական նորույթը կայանում է նրանում, որ դրանում ձևակերպված տեսական դրույթների և գործնական հանձնարարականների հանրագումարը կողմնորոշված է կոնկրետ գիտական խնդրի լուծմանը՝ իրավական ռեժիմի համալիր և համակարգված ընդհանուր տեսական հետազոտությանը:

Այս առումով ատենախոսության մեջ.

- առաջարկվել է իրավական ռեժիմի որպես դրա այնպիսի բաղադրիչների համակարգի սահմանումը, ինչպես իրավական միջոցները (ներառելով իրավական կարգավորման եղանակները), իրավական սկզբունքները և իրավական երաշխիքները, որոնք էլ սահմանում են իրավական կարգավորման հատուկ կարգը,

- բացահայտվել են իրավական ռեժիմի էական հատկանիշները, որոնք էլ հնարավորություն են տալիս բացահայտել վերջինիս համալիր և համակարգային բնույթը,

- սահմանված և բնութագրված են տարրերը, որոնք բնութագրում են իրավական ռեժիմի էությունը և բովանդակությունը՝ դրա նպատակները, գործառույթները, սկզբունքները, երաշխիքները և այլն,

- դիտարկվել են իրավունքի սուբյեկտի համար առավելությունների և սահմանափակումների ստեղծմանը հենված իրավական ռեժիմների հատուկ տեսակներ և նախանշված են դրանց կատարելագործման ուղիները,

- իրավունքի ընդհանուր տեսության դիրքերից դիտարկված և վերլուծված են ճյուղային իրավական ռեժիմները, բացահայտված են հիմնական կողմնորոշիչները, որոնց օգնությամբ վերջիններս պետք է ուսումնասիրվեն ճյուղային իրավաբանական գիտությունների կողմից,

- համակողմանի ուսումնասիրված են հանրային- իրավական և մասնավոր իրավական ռեժիմները, ինչն էլ հնարավորություն է տալիս սահմանել ճյուղային իրավական ռեժիմներին չհանգեցվող դրանց էությունը և դրանց դերը հասարակական հարաբերությունների իրավական կարգավորումների մեջ:

Այնպիսի մեթոդաբանական մոտեցումով հիմնավորվում է իրավական ռեժիմի տեսության համակարգային հետազոտության շնորհիվ ստացված արդյունքները, ինչպես նաև դրա վերաբերյալ տեսական-կիրառական գիտելիքների ընդարձակումը հանդիսանում է հիմնական արդյունքներից մեկը, որը հաստատում է իրականացված գիտական հետազոտության նորարարությունը:

Գիտական նորույթի տարրեր են պարունակում **պաշտպանության ներկայացվող հետևյալ հիմնական դրույթները.**

1. Իրավական ռեժիմի կիրառության նկատմամբ գործառույթային մոտեցումը հնարավորություն է տվել դիտարկել իրավական ռեժիմը դինամիկայում, առանձնացնել վերջինիս ինչպես կառուցվածքային տարրերը, այնպես նաև իրականացման փուլերը: Իրավական ռեժիմի տակ հասկացվում է հատկապես իրավական կարգավորման հատուկ կարգը, որը գործողության մեջ է դրվում ըստ հատուկ պատճառների, սոցիալական իրավիճակի ինքնաբավության հաշվառմամբ և նույն ձևով կիրառական չէ որևէ այլ ոլորտներում: Իրավական ռեժիմի բացառապես որպես նորմերի կամ իրավունքի ինստիտուտների համախմբի ընկալումը, հակառակը, էական աղքատացնում է դրա բովանդակությունը, վերածում ստատիկ երևույթի, նույնականացում նորմատիվ-իրավական ակտերում ամրագրված իրավական նորմերի առավել կամ պակաս արժեքավոր խմբերի հետ:

2. Իրավական ռեժիմին բնորոշ է հետևյալ էական հատկանիշները. պարտադիր նորմատիվ-իրավական ամրագրում, հատուկ նպատակի հետապնդում, կարգավորման հատուկ կարգ, բարենպաստ (անբարենպաստ) պայմանների ստեղծում իրավունքի սուբյեկտների շահերի բավարարման համար, համալիր և համակարգային բնույթ, հատուկ կառուցվածք:

Իրավական ռեժիմի հատկանիշների առանձնացումը և վերլուծությունը հնարավորություն է ընձեռում լիարժեք բացահայտել դրա էությունը և սահմանել որպես իրավական միջոցների (այդ թվում իրավական կարգավորման եղանակների) միջոցով իրավական կարգավորման հատուկ կարգ, օպտիմալ սոցիալ-արժեքավոր արդյունքի ձեռքբերմանն ուղղությամբ իրավունքի սուբյեկտի շահերի բավարարման համար ստեղծված բարենպաստ (անբարենպաստ) պայմաններ:

3. Իրավական ռեժիմը ենթակա է պարտադիր նորմատիվ-իրավական ամրագրման, ինչն էլ հնարավորություն է ընձեռում հստակ նշել հասարակական հարաբերությունների կարգավորման (պաշտպանության) համար կիրառվող իրավական միջոցների համալիրը, ինչպես նաև իրավական ռեժիմի սահմաններում սուբյեկտներին տրամադրել տվյալ ռեժիմի շրջանակներում վարքագծի կանոնների պատշաճ տեղեկատվություն:

4. Իրավական ռեժիմի նպատակը՝ պետության կողմից ենթադրվող կամ ամրագրված որոշակի սոցիալական երևույթի (վիճակի, գործընթացի) իդեալական մոդելն է, որը ձեռք է բերվում վերջինիս (իրավական ռեժիմի) կազմում ընդգրկված իրավական միջոցների իրականացման օգնությամբ:

Իրավական ռեժիմների միասնական (համալիր) նպատակը՝ բխելով վերջինիս էությունից, հանդիսանում է հասարակական հարաբերությունների առանձին խմբերի օպտիմալ կարգավորումը, սուբյեկտների (իրավական միջոցների և եղանակների) կողմից սեփական շահերի բավարարմանն ուղղված բարենպաստ ռեժիմի ձևավորման համար:

5. Կարգավորման հատուկ կարգը որպես իրավական ռեժիմի հատկանիշ կայանում է իրավական եղանակների և միջոցների հատուկ համակցության մեջ. թույլատվություններ և արգելքներ, դրական պարտավորություններ և հանձնարարականներ, խթաններ, սահմանափակումներ և այլն: Հատկապես թույլտրվությունների, արգելքների և դրական պարտավորությունների կամ առաջինների, կամ երկրորդների գերակայությամբ նման կոմբինացիան ստեղծում է կարգավորման հատուկ կարգը: Կախված նրանից, թե ինչպիսի իրավական միջոցներ են գերակայում իրավական ռեժիմներում, դրանք լինում են կամ իրավունքի սուբյեկտների համար առավելություններ ստեղծող, կամ նրանց սուբյեկտիվ իրավունքները և ազատությունները սահմանափակող:

6. Իրավական ռեժիմը կրում է համակարգված (համալիր) բնույթ: Իրավական ռեժիմի համակարգային բնույթը արտահայտվում է նրանում, որ իրավական ռեժիմը, որպես իրավական կարգավորման համակարգում գործիք,

միաժամանակ հանդիսանում է նաև ամբողջականությամբ, նպատակաուղղվածությամբ, տրամաբանությամբ, համակցվածությամբ բնութագրվող ենթահամակարգերից բաղկացած համակարգային ձևավորում: Իրավական ռեժիմը՝ իրավական միջոցների կարգավորված համախումբ (համակարգ) է: Այս համակարգի շրջանակներում իրավական միջոցները համակցվում են խիստ որոշակի ձևով, սերտորեն փոխկապված են և գործում են համալիր, ստեղծում իրավական կարգավորման որոշակի մթնոլորտ՝ իրավունքի սուբյեկտի շահերի բավարարման համար բարենպաստության (անբարենպաստության) աստիճան:

7. Իրավական ռեժիմների (համալիր) բնույթը նշանակում է, որ իրավական միջոցների հատուկ համակցության վրա հենված կարգավորումը իրականացվում է լիարժեքորեն, իրավական ռեժիմների ազդեցությունը ընդգրկում է ժամանակային և տարածական սահմաններում վերցված համակարգերի ամբողջական համալիր (իրավունքի սուբյեկտների, իրավունքի օբյեկտների իրավական կարգավիճակներ, իրավաբանական փաստեր և այլն): Իրավական ռեժիմն ըստ իր իրավաբանական բնույթի տիրապետում է բոլոր միջոցները, որոնք անհրաժեշտ են և բավարար դրա գործառնության համար (վարքագծային կանոններ, դրական և բացասական սանկցիաներ՝ ընդգրկելով պահանջների ռեժիմների խախտման համար իրավաբանական պատասխանատվությունը և այլն):

8. Իրավական ռեժիմի կառուցվածքում ընդգրկվում են տարբեր կազմության և մակարդակի իրավական միջոցներ (պարզ և համալիր) իրավական կարգավորման մեխանիզմի տարրեր (իրավական նորմեր, իրավունքի կիրառման ակտեր, հարաբերություններ, իրավաբանական փաստեր և այլն), իրավական ռեժիմի իրականացման երաշխիքներ (այդ թվում նաև իրավաբանական պատասխանատվություն պահանջների ռեժիմների խախտման համար), իրավական սկզբունքներ, իրավական կարգավորման նպատակներ և եղանակներ: Ենթադրվում է, որ իրավական ռեժիմի նման կառուցվածքը (կազմությունը) առավել օպտիմալ է, քանի որ դրանում հստակ ներկայացված են հետազոտվող կատեգորիայի

բաղադրիչները (կոմպոնենտները), և այն լիարժեք համապատասխանում է վերջինիս բովանդակությանը:

9. Իրավական ռեժիմի սկզբունքները՝ դրանք ելակետային որոշիչ գաղափարներ, բազային դրույթներ են, որոնք ստեղծում են իրավական միջոցների կիրառության որոշակի կարգ՝ սուբյեկտների կողմից սեփական շահերի ձեռք բերման նպատակներով: Իրավական ռեժիմի սկզբունքների համակարգում ընդգրկված են իրավական ռեժիմի ընդհանուր սկզբունքները (հիմնական նախադրյալներ, որոնք սահմանում են իրավական ռեժիմների առավել էական գծերը, դրանց բովանդակությունը և առանձնահատկությունները, տարածվում են իրավունքի բոլոր ոլորտների վրա անկախ իրենց կողմից կարգավորվող հասարակական հարաբերությունների բնույթից և առանձնահատկություններից) և իրավական ռեժիմի հատուկ սկզբունքներ:

10. Իրավական ռեժիմի իրավական երաշխիքներ են նորմատիվային ամրագրված պայմանները, միջոցները (այդ թվում նաև մեխանիզմները), որոնք կոչված են ապահովել իրավունքի սուբյեկտի շահերի բավարարում, իրավունքների և օրինական շահերի իրականացում՝ թույլատրված իրավական ռեժիմի, սահանափակումներ, արգելքեր՝ սահանափակված իրավական ռեժիմի դեպքում:

Հետազոտության տեսական նշանակությունը կայանում է իրավական ռեժիմների տեսության որպես հիմնարար և հեռանկարային գիտական ուղղություններից մեկի սահմանման և հիմնավորման մեջ: Հետազոտության արդյունքները կարող են որոշակիորեն խորացնել մեր գիտելիքները պետության և իրավունքի ընդհանուր տեսության, իրավունքի փիլիսոփայության, ինչպես նաև ճյուղային և կիրառական իրավաբանական գիտությունների ոլորտում:

Հետազոտության գործնական նշանակությունը պայմանավորված է դրա արդյունքների օգտագործումը հետազոտվող խնդրի հետագա գիտական մշակումներում, իրավաստեղծ և իրավակիրառ գործունեության մեջ, հայ հասարակությունում բարեփոխությունների և ձևափոխությունների մարտավարությունների մշակման և պետության իրավական քաղաքականության իրականացման գործընթացներում:

Ատենախոսական աշխատանքի կառուցվածքը. Ատենախոսության կառուցվածքը պայմանավորված է հիմնախնդրի հետազոտության նպատակով, խնդիրներով, մեթոդաբանությամբ: Դրան համապատասխան աշխատանքը բաղկացած է՝ ներածությունից, երեք գլխից, որոնք ներառում են ինը ենթագլուխ, ամփոփումից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Ատենախոսության հիմնական բովանդակությունը

Ներածության մեջ հիմնավորվում է հետազոտության թեմայի արդիականությունը, ներկայացվում է թեմայի գիտական հետազոտության վիճակը, նրա տեսական, նորմատիվ և փորձառական հիմքերը, մեթոդաբանությունը, հետազոտության օբյեկտը և առարկան, նպատակը և խնդիրները, գիտական նորույթը, պաշտպանության ներկայացվող հիմնական դրույթները, ինչպես նաև ատենախոսական աշխատանքի տեսական և գործնական նշանակությունը:

Աշխատանքի առաջին գլուխը՝ «Իրավական ռեժիմի հասկացությունը, էությունը և բնութագրական հատկանիշները» վերտառությամբ, բաղկացած է երկու ենթագլխից:

Առաջին գլխի առաջին ենթագլխում՝ **«Իրավական ռեժիմի էությունը և ընդհանուր բնութագիրը իրավունքի տեսության մեջ»** վերնագրով, հեղինակը բացահայտում է իրավական ռեժիմի էությունը և ընդհանուր բնութագիրը:

Ըստ հեղինակի իրավական ռեժիմը նորմատիվ իրավական ակտով սահմանված և պետության կողմից ապահովվող հասարակական հարաբերությունների կոնկրետ ոլորտների իրավական կարգավորման եղանակ(կարգ) է, որը ժամանակի ու տարածության սահմաններում ներկայանում է իրավական միջոցների համալիրով, որոնք ստեղծում են բարեհարմարության կամ անբարեհարմարության կոնկրետ աստիճան՝ իրավունքի առանձին սուբյեկտների օրինական շահերի բավարարման համար և նպատակ ունի պետությունում ու հասարակությունում պահպանել իրավակարգը և իրավաօրինակությունը:

Աշխատանքի առաջին գլխի երկրորդ ենթագլխում՝ **<<Իրավական ռեժիմի հասկացությունը և հատկանիշները>>** վերտառությամբ, որում բացահայտվում է իրավական ռեժիմի հասկացությունը և հատկանիշները:

Ըստ հեղինակի՝ իրավական ռեժիմը իրավակարգավորման հատուկ եղանակ (կարգ) է, որը ծառայում է իրավական կարգավորման ընդհանուր նպատակների անխափան իրականացման համար:

Իրավական ռեժիմը հանդիսանում է կատեգորիա, որը բավականին սերտորեն կապված է իրավական վիճակի հետ: Եվ եթե վերջինս կիրառվում է սուբյեկտների, օբյեկտների կամ հասարակական հարաբերությունների իրավական վիճակի բնութագրի հետ, ապա իրավական ռեժիմը ավելի համընդհանուր կատեգորիա է, քանի որ ակտիվորեն կիրառվում է իրավական երևույթների մեծ շրջանակի հանդեպ:

Աշխատանքի երկրորդ գլուխը՝ **«Իրավական ռեժիմի կառուցվածքն ու գործառույթները»** վերնագրով բաղկացած է երեք ենթագլխից:

Երկրորդ գլխի առաջին ենթագլխում՝ **«Իրավական միջոցները իրավական ռեժիմի կառուցակարգում»** վերնագրով, հեղինակը հանգամանորեն քննարկում է իրավական ռեժիմի կառուցակարգը: Աշխատանքում իրավական միջոցները ներկայացնում են որպես իրավաբանորեն նշանակալի գործողությունների համադրություններ, որոնք իրականացվում են հայեցողության թույլատրելի աստիճանով սուբյեկտների միջոցով ու ծառայում են նրանց նպատակների իրականացմանը, իսկ ավելի նեղ իմաստով՝ սուբյեկտների կողմից համապատասխան խնդիրների լուծման, նպատակների հասնելու իրավաբանական միջոցներ:

Երկրորդ գլխի երկրորդ ենթագլխում՝ **«Իրավական սկզբունքներն ու երաշխիքները իրավական ռեժիմի կառուցակարգում»** վերնագրով, հանգամալից վերլուծության են ենթարկել իրավական սկզբունքները և երաշխիքները իրավական ռեժիմի կառուցակարգում:

Իրավական սկզբունքները և երաշխիքները նույնպես կազմում են իրավական միջոցների կառուցվածքային տարրեր:

“Իրավական ռեժիմի սկզբունքներ” հասկացությունը ըստ հեղինակի՝ արտացոլում է ինչպես վերջինիս պատկանելիությունը իրավունքին, այնպես էլ տվյալ կատեգորիայի ռեժիմային բնույթը՝ իրավունքի սուբյեկտների բարեհարմարության կամ անբարեհարմարության կոնկրետ աստիճանը ռեժիմային կարգավորման շրջանակներում իրենց նպատակներին հասնելու համար:

Աշխատանքում իրավական երաշխիքներ ասելով հասկանում են իրավական միջոցներն ու եղանակները, որոնց միջոցով իրականացվում է քաղաքացիների իրավունքների ու ազատությունների իրական պաշտպանությունը:

Աշխատանքի երկրորդ գլխի երրորդ ենթագլխում՝ **«Իրավական ռեժիմի գործառույթները. հասկացությունը և դասակարգման հիմքերը»** վերտառությամբ, համակողմանի քննարկվում են իրավական ռեժիմի գործառույթների էությունը, հասկացությունը և գործառույթների դասակարգման հիմքերը:

Իրավունքի գործառույթները ածանցյալ են և արտացոլում են հասարակությունում իրավունքի նշանակությանը, արտահայտում են իրավունքի էական ու հիմնական գծերը և ուղղված են արմատական խնդիրների իրականացմանը, որոնք կանգնած են իարվունքի առջն հասարակության զարգացման տվյալ փուլում:

Աշխատանքի երրորդ գլուխը՝ **«Իրավական ռեժիմների դասակարգման հիմնախնդիրը իրավունքի տեսությունում և գործող օրենսդրությունում»** վերտառությամբ, բաղկացած է չորս ենթագլխից:

Երրորդ գլխի առաջին ենթագլխում՝ **«Իրավական ռեժիմների դասակարգման հիմնախնդիրները իրավունքի տեսության մեջ»** վերնագրով, վերլուծության են ենթարկվում իրավական ռեժիմների դասակարգման տեսական-դոկտրինալ մոտեցումները:

Իրավական ռեժիմների դասակարգումն ունի զգալի նշանակություն ոչ միայն իրավական կարգավորման համապատասխան համակարգի կանոնակարգման համար, այլև թույլ է տալիս համակարգել դասակարգվող նյութի ամբողջ ծավալը և դրանով իսկ խուսափել գիտական մեկնաբանության միակողմանիությունից:

Ընդհանրապես դասակարգումը հնարավորություն է տալիս նրա չափանիշների սահմանման ժամանակ բացահայտել տվյալ երևույթների որակական առանձնահատկությունները և բնութագրական հատկանիշները:

Ըստ իրավական կարգավորման առարկայի՝ ռեժիմները բաժանվում են սահմանադրական, վարչական, քաղաքացիական-իրավական, աշխատանքային, ֆինանսական, հողային, մաքսային և այլն, որոնք կանոնակարգում են միատարր հասարակական հարաբերությունների համալիրը:

Աշխատանքի երրորդ գլխի երկրորդ ենթագլխում՝ **«իրավական ռեժիմների դասակարգման օրենսդրական հիմքերը»** վերնագրով, հեղինակը ներկայացնում է իրավական ռեժիմների դասակարգման օրենսդրական (իրավական) հիմքերը:

Իրավական ռեժիմի բնույթը կայանում է իրավական իրականության որոշակի տարածքում իրավական կարգավորման հատուկ կարգի ստեղծման մեջ, որն իր հերթին կայանում է իրավունքների սուբյեկտների համար առավելությունների՝ արտոնություններ, կամ սահմանափակումների՝ պարտականություններ, արգելքներ, ստեղծման մեջ իր նպատակների ու օրինական շահերի իրացման նպատակով: Սույն աշխատանքի մեջ տարբերակվում է իրավական ռեժիմների դասակարգման երկու հիմնական մոտեցումներ.

Ըստ առաջին մոտեցման և ըստ իրավական կարգավորման տիպերի հարաբերակցության՝ իրավական ռեժիմները ստորաբաժանում են ընդհանուր թույլատվական, թույլատվական ու դրական պարտավորությունների վրա հիմնված:

Ըստ երկրորդ մոտեցման՝ դրդապատճառների ու սահմանափակումների հարաբերակցության համապատասխան ընդունված է առանձնացնել դրդապատճառավորող ու սահմանափակող իրավական ռեժիմներ համապատասխան ենթատեսակներով՝ թույլատվական, խորհրդատվական, պարտադրողական, արգելող և այլն:

Աշխատանքի երրորդ գլխի երրորդ ենթագլխում՝ **«Ճյուղային իրավական ռեժիմների առանձնահատկությունները»** վերնագրով, հեղինակը համակողմանի

լուսաբանում է ճյուղային իրավական ռեժիմների առարկայական բովանդակությունը և դրանց առանձնահատկությունները:

Աշխատանքի երրորդ գլխի չորրորդ ենթագլխում՝ «**Հանրային իրավական և մասնավոր իրավական ռեժիմներ. համեմատական վերլուծություն**» վերնագրով համեմատական վերլուծության են ենթարկվում հանրային իրավական և մասնավոր իրավական ռեժիմների բովանդակությունը, էությունը և դրանց բնութագրական հատկանիշները:

Ատենախոսական աշխատանքի հիմնական եզրակացությունները

1. Իրավական ռեժիմի հատկանիշների բացահայտումը և ուսումնասիրությունը հնարավորություն ընձեռեցին լիարժեքորեն բացահայտել դրա էությունը և սահմանել որպես իրավունքի սուբյեկտների շահերի բավարարման համար բարենպաստ (անբարենպաստ) պայմաններ ստեղծող և օպտիմալ սոցիալապես արժեքավոր արդյունքի ձեռք բերմանը կողմնորոշված իրավական միջոցների (այդ թվում իրավական կարգավորման միջոցների), երաշխիքների և սկզբունքների որոշակի համակցության վրա հենված հասարակական հարաբերությունների իրավական կարգավորման հատուկ կարգ:

2. Իրավական ռեժիմների էությանը, բովանդակությանը և նշանակությունը համապատասխան առաջարկվում է առանձնացնել դրանց այնպիսի տեսակներ, ինչպես առավելությունների և սահմանափակումներին հենված իրավական ռեժիմներ:

Առավելություններին հենված իրավական ռեժիմը՝ հասարակական հարաբերությունների իրավական կարգավորման հատուկ կարգ է, որը իրենում ներառում է իրավական միջոցների որոշակի համակցություն՝ թույլտվությունների (սուբյեկտիվային իրավունքների, օրինական շահերի, արտոնությունների, իմունիտետի, աջակցության և այլն), երաշխիքների և սկզբունքների, որոնք իրավունքի սուբյեկտի շահերի բավարարման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման ուղիով կողմնորոշված են օպտիմալ սոցիալական վիճակի ձեռք

բերմանը: Առավելություններին հենված իրավական ռեժիմների գոյությունը ոչ միայն չի խախտում քաղաքացիների հավասարության սահմանադրական սկզբունքը, այլ նաև նպաստում է նրանց փաստացի անհավասարության հաղթահարմանը, կողմնորոշված է քաղաքացիների վրա դրված հատուկ պետական (հասարակական) գործառույթների արդյունավետ իրականացմանը, նրանց անհիմն ոտնձգություններից պաշտպանությանը և գործունեության բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը՝ դրանով իսկ ունենալով խթանիչ ազդեցություն նշված սուբյեկտների վարքագծի վրա:

3. Սահմանափակումներին հենված իրավական ռեժիմը՝ հասարակական հարաբերությունների կարգավորման հատուկ կարգ է, որը կայանում է իրավունքի սուբյեկտի սեփական շահերի բավարարման համար անբարենպաստ պայմանների ստեղծման ուղիով օպտիմալ սոցիալական վիճակի ձեռք բերմանը կողմնորոշված իրավական միջոցների՝ ընդհանուր արգելքերի և դրական պարտականությունների (կասեցում, պարտականություններ, ցենզեր, լիմիտեր, պետական հարկադրության և պատժման միջոցներ և այլն), երաշխիքների և սկզբունքների որոշակի համակցության մեջ: Սահմանափակումներին հենված իրավական ռեժիմը մեծամասամբ հաստատվում և գործում է պետությունների, պետական մարմինների և պետական ծառայողների նկատմամբ:

4. Ճյուղային իրավական ռեժիմները ունեն ինտեգրատիվ և կողմնորոշիչ նշանակություն և մարմնավորում են իրավական միջոցների համալիր միասնությունը կարգավորվող հարաբերությունների բովանդակության հետ: Ճյուղային իրավական ռեժիմը իրենից ներկայացնում է հասարակական հարաբերությունների կոնկրետ ճյուղերի իրավական կարգավորման հատուկ կարգ, որը հենված է այդ ճյուղերում օպտիմալ սոցիալական վիճակի ձեռք բերմանը կողմնորոշված ճյուղային առարկայի և իրավական կարգավորման մեթոդի, իրավական սկզբունքների ազդեցության շրջանակներում իրավական միջոցների և եղանակների (թույլտվություններ, արգելքներ, դրական պարտականություններ) որոշակի համակցություն:

5. Հանրային և մասնավոր իրավական ռեժիմները իրենցից ներկայացնում են առանձնահատուկ երևույթներ, որոնք բնութագրվում են հատուկ առարկայով,

իրավական կարգավորման սկզբունքներով, մեթոդներով, մեխանիզմներով, իրավունքի միասնական ենթահամակարգերով: Հանրային-իրավական և մասնավոր իրավական ոլորտների բնույթների որոշակի մերձեցման ուժով հանրային-իրավական ռեժիմները ներթափանցում են մասնավոր իրավական կարգավորման ոլորտներ և, հակառակը, մասնավոր իրավական ռեժիմները գործում են ի սկզբանե հանրային իրավական ոլորտներում: Հանրային-իրավական ռեժիմային կարգավորումը մասնավոր իրավունքի ոլորտներում պայմանավորված է հասարակական հարաբերությունների մասնակիցների պետության կողմից պաշտպանվածության ուժեղացման տեսանկյուններից որոշակի հարաբերությունների հատուկ կարգավորման անհրաժեշտությամբ, ինչն էլ հնարավոր չէ ձեռք բերել իրավական կարգավորման բավականին ազատ մասնավոր իրավական կարգով: Եվ, հակառակը, մասնավոր իրավական ռեժիմների ներառումը հանրային-իրավական նյութի մեջ հնարավորություն է ընձեռնում մի շարք դեպքերում օպտիմալացնել հասարակության կառավարման գործընթացը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքի համար կառավարման գործունեության իրականացման առավել ընդունելի եղանակի ընտրության նպատակներով իշխանական սուբյեկտներին սեփական գործունեության որոշ կողմերը ինքնուրույն սահմանման, իրենց համար անհրաժեշտ հարաբերակցությունում ազդեցության համար կառավարման մեթոդների (ուղիղ և անուղղակի) միավորման, ադմինիստրացիայի իր հանրային գործառույթների պատշաճ իրականացման համար պատասխանատվության ավելացման ուղիով:

6. Իրավական ռեժիմների օպտիմալացումը որպես գործընթաց ենթադրում է դրանց արդյունավետության բարձրացում և դրա առավելագույնի ձեռք բերում այս կամ այն գործընթացներում: Իրավական ռեժիմի արդյունավետությունը անհրաժեշտ է դիտարկել նորմատիվ-իրավական ակտի տեքստում իրավաստեղծ սուբյեկտի կողմից ամրագրված դրա նպատակների և որոշակի սոցիալ-քաղաքական պայմաններում իրական հաստատված արդյունքների միջև հարաբերակցության միջոցով: Բացի դրանից, իրավական ռեժիմի արդյունավետության ապահովման համար անհրաժեշտ են այնպիսի պայմաններ, ինչպես. հասցեատերերի համար

հայտնիությունը, իրավական նորմաների ոչ հակասությունը և ընկալելի լինելը, սոցիալական նպատակերի և այդ նպատակների ձեռք բերման իրավաբանական միջոցների համաչափությունը, իրավական ռեժիմների գործառնության ապահովումը իրավակիրառական մարմինների ազդեցիկ աշխատանքով՝ ներառելով իրավապահ և արդարադատության մարմինները:

7. Իրավական ռեժիմների օպտիմալացման նպատակներով անհրաժեշտ է հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում պետական քաղաքականության իրականացման ժամանակակից առաջնությունները, նպատակները, սկզբունքները, հիմնական ուղղությունները, խնդիրները և մեխանիզմները ամրագրող պետական մակարդակում հատուկ մարտավարությունների (ծրագրերի, հայեցակարգերի) հաջորդական ընդունում և տվյալ կողմնորոշիչների պատեհաժամ արտացոլում գործող օրենսդրության մեջ: Շատ կարևոր է, որ իրավական ռեժիմի հիմնական տարրերը ամրագրող յուրաքանչյուր նորմատիվային ակտ պարունակվի կամ նախաբանում, կամ այն նպատակների վերաբերյալ նշման առաջին հոդվածներում, որոնց իրավաստեղծ մարմինը կցանկանար հասնել վերջինիս օգնությամբ: Տվյալ դրույթը անհրաժեշտ է ամրագրել նորմատիվ իրավական ակտերի վերաբերյալ դաշնային օրենքում ընդհանուր պարտադիր կանոնի որակով, հակառակ դեպքում իրավունքի սուբյեկտները ստիպված կլինեն սահմանել իրավական կարգավորման նպատակներ, մեկնաբանել օրենքի դրույթները իրենց համար շահավետ տարբերակներով:

Ատենախոսական աշխատանքի հիմնական դրույթներն արտացոլված են հեղինակի հետևյալ հրապարակումներում.

Մենագրություններ և հոդվածներ.

1. Իրավական ռեժիմների գործառնության ղասակարգման հիմնախնդիրները: Երևան, 2017, 32 էջ:
2. Իրավական ռեժիմների օրենսդրական հիմքերը և առանձնահատկությունները: Երևան, 2017, 72 էջ:
3. Իրավական ռեժիմի էությունը: Երևան, 2017, 40 էջ:

4. Իրավական ռեժիմի կառուցվածքը և գործառույթները: Երևան, 2017, 42 էջ:
5. Սահմանադրականությունը և իրավական ռեժիմների կատարելագործման հիմնախնդիրները: Երևան, 2017, 102 էջ:
6. Իրավական ռեժիմի հասկացությունը և հատկանիշները//«Կաճառ գիտական տարեգիրք», Երևան, 2017, 103-107 էջ:
7. Հանրային-իրավական ռեժիմները և նրանց առանձնահատկությունները// «Կանթեղ» գիտական հոդվածներ, Երևան, 2017, 197-203 էջ:

Карапетян Егор Агванович

Проблемы правового режима в национальной правовой система: теоретико-правовой анализ

Резюме

Актуальность данной диссертационной работы состоит в том, что в контексте конституционных реформ появилась необходимость не только повысить эффективность правовых регулирований, но и найти равносильные правовые решения для разных социальных ситуаций. В этом смысле правовые режимы обеспечивают устойчивое нормативное регулирование общественных отношений, что важно в этапе экономической, политической и социальной перестройки. Они олицетворяют функциональную сущность права- определенный порядок правовых регулирований, олицетворенных в комплексе правовых средств, с помощью последних, приобретаются цели правового регулирования.

Всестороннее теоретическое исследование особенностей нормативно-правового закрепления правовых режимов и иных явлений, является основой эффективной работы правоприминителя, законодателя и иных субъектов правовых отношений.

Научная новизна диссертации состоит в том, что система теоретических положений и практических поручений, оформленная в ней, ориентирована на решении конкретной научной задачи, на комплексное и систематизированное общее теоретическое исследование правового режима.

В этом смысле в диссертации:

- предложено определение правового режима # как системы таких его элементов, как правовые средства (включая способы правового регулирования), правовые принципы и правовые гарантии, которые определяют особый порядок правового регулирования,
- выявлены важные свойства правового режима, дающие возможность выявить комплексный и системный характер последнего,
- определены и охарактеризованы элементы, которые выявляют сущность и содержание правового режима - его цели, функции, принципы, гарантии и т.д.
- рассматривались особые виды правовых режимов, основанные на создании ограничений и преимуществ для субъекта права, и отмечены пути их усовершенствования,
- отраслевые правовые режимы были рассмотрены и проанализированы с точки зрения общей теории права, были выявлены основные ориентиры, с помощью которых, последние должны быть изучены отраслевыми юридическими науками,
- всесторонне были исследованы публично-правовые и частноправовые режимы, что дает возможность определить их сущность и роль, не

связанные с отраслевыми правовыми режимами, в правовых регулированиях общественных отношений.

На такие методологические подходы в диссертационной работе основываются полученные результаты с помощью системного исследования теории правового режима, а также расширение теоретико-практических знаний о правовом режиме, они являются одним из источников, которые подтверждают новизну осуществленного научного исследования.

Правовой режим подлежит обязательному нормативно-правовому закреплению, что дает возможность ясно отметить комплекс используемых правовых средств для регулирования и защиты общественных отношений, а также предоставить информацию о поведенческих правилах в рамках данного правового режима субъектов которые вовлечены в траекторию правового режима или готовятся вовлечься в режим отношений, и этим предоставить их правомерное поведение. В этом случае желания осуществления субъективных прав и законных интересов в общих регулируемых правоотношениях или желания избегания от возможности привлечения к юридической ответственности в правоохранительных органах, являются мотивами.

Теоретическое значение диссертационной работы состоит в определении и в основании теории правового режима, как одной из главных и перспективных научных направлений, в эффективности системных и комплексных результатов исследования для общей теории прав и государства, философии права, политологии, а также для отраслевых и практических юридических наук.

Практическое значение диссертации обусловлено использованием результатов в последующих научных разработках задачи, в правотворческой и правоприменительной деятельности, в процессе осуществления правовой политики государства и разработки реформ и преобразований армянского общества.

Egor Aghvan Karapetyan

Issues of legal regime in the national law system: theoretical-legal analysis

Summary

Actuality of this dissertation is connected with the fact that there is a need for arising the effectiveness of legal regulations and for finding equivalent legal solutions for different social situations in the context of constitutional reforms. Legal regimes maintain stable normative regulation of public relations which is very important in the stage of economic, political and cultural reconstruction. They represent the functional essence of law. The certain order of legal regulations, which are represented in the complex of legal means, of goals of legal regulation, are achieved with the help of legal means.

Multilateral theoretical research of specialties of normative-legal fixation of legal regimes is a basis for the effective work of legislator, users of law enforcement and of other subjects of legal relations.

The scientific novelty is connected with the fact that the system of theoretical provisions and practical assignments, which are formulated in the dissertation, is oriented to the solution of concrete scientific issue, to the complex and systematic general theoretical research of legal regime.

In connection with this in the dissertation:

- the definition of legal regime as a system of elements- legal means (including ways of legal regulation), legal principles, legal guarantees, which define the special order of legal regulation, has been suggested,
- important characteristics of legal regime have been revealed which give a chance to reveal complex and systematic essence of legal regime,
- elements have been defined and have been characterized which show the essence and content of legal regime-its goals, functions, principles, guarantees etc.
- special types of legal regimes which are based on advantages and limitations for legal subjects have been considered and ways of their improvement have been projected,

- sectoral legal regimes are considered and analyzed, main indications have been revealed which help to research legal regimes in the context of sectoral law sciences from the position of general law theory,
- private law regime and public law regime have been multilaterally researched which give a chance to define their essence which is not connected with sectoral legal regimes, and their role in legal regulations of public relations.

Results which were got with systematical research of the theory of legal regime, were substantiated by this methodological approach in the dissertation. Expansion of theoretical- practical knowledge about legal regime is one of the main results which certifies the novelty of this scientific research.

Legal regimes are subject to mandatory normative-legal fixation which gives a chance to mention the complex of legal means which are used for regulation and protection of public relations and to give information about conduct rules to subjects which are included in legal regime or are prepared to be included in it. A wish of implementation of subjective rights' and legal interests' general, regulatory legal relations or a wish of avoiding chance of bringing to legal account in law enforcement relations are motives.

The theoretical meaning of dissertation is connected with the definition and corroboration of theory of legal regimes as one of basic and perspective scientific directions, with the effectiveness of systematic and complex results for the general theory of state and law, for law philosophy, political science, for sectoral and applied law sciences.

Conclusions and generalities, formulated in the dissertation, can be a methodological base for the future research of issues of legal regulation, subject, method, means and mechanisms, principles, effectiveness, of limitation and responsibility of state.

The practical meaning of dissertation is connected with the research of results in future scientific works of the issue, with lawmaking and law enforcement activities, with the processing of tactics of reforms in Armenian publicity and with implementation of state legal policy.